

בבא בתרא נ"ה

ג' דברים א' לי עוקבן ב"נ משם
שמואל דינא דמלכותא דינא

אמר רבה, עוקבן בר נחמיה ריש גלותא, אמר לי שלשה דברים משמו של שמואל: (א) דינא דמלכותא דינא; דין המלכות של עובדי כוכבים⁴⁹³ הוא דין. תדע, שהם קוצצים דקלים ובונים גשרים ואנו עוברים עליהם⁴⁹⁴. ושני דינים נוספים שיוצאים מהדין של דינא דמלכותא דינא! (ב) חזקת פרסים היא ארבעים שנים על ידי דינא דמלכותא, ואפילו שאדם אינו קונה אלא בשטר, אם עובד כוכבים החזיק בה ארבעים שנים וישראל בא וקנה ממנו, הוא קנין גמור, וישראל אחר לא יוכל לומר שלי היא שהעובד כוכבים גזלה ממני⁴⁹⁵. ג. 'זהרורי'⁴⁹⁶ שהם שדות של עניים שלא שלמו מס והעשירים משלמים מס ויורדים לשדה, אין הבעלים הראשונים יכולים לערער עליהם אף אם יתעשרו וירצו להחזיר את המס ששילמו עבורם.

ה"מ בטסקא אבל בכרגא לא ור"ה
בדר"י א' אפ' שערי דכדא

ודין זה שמקחם מקח, זה כשעבדי המלך מכרו את השדה משום שהבעלים לא נתנו את מס השדה.

אבל אם מכרו בשביל שלא פרעו כסף גולגלת מקחם אינו מקח. מפני שמדינא דמלכותא גובים את הקרקע רק בשביל מס הקרקע, ולא בשביל מס הגולגולת, שהמס מוטל על 'קרקפתא דגברא'. רב הונא בנו של רב יהושע אמר, אפילו שעורים שנתלשו מן הקרקע ומונחים בכדו⁴⁹⁷, וכל שכן הקרקע עצמה, משתעבדים למס המלך. ואין הבדל בין אם קנה קרקע עבור טסקא או עבור כרגא, מקחו מקח.

ירושת בנו הבכור מתקיימת כשהאב אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן שאמימר הקשה, נתן את המס ומת אם נאמר שאפילו שעורים בכד משתעבדים למס

הגולגולת, ביטלת את ירושת בנו הבכור. שכל שהאב לא פרע את המס ממונו משועבד למלך, ואם מת הוא ראוי שאינו מוחזק בו כלל אלא המלך⁴⁹⁸, ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק⁴⁹⁹? אמר לו רב אשי, אם נקשה כך הרי כשאומרים שהקרקע משתעבדת לטסקא לדברי הכל בטלת בקרקעות את ירושת בנו הבכור. אלא יש

493 רש"י גיטין דף י.

494 רשב"ם.

495 ואע"ג שאמרו לעיל ישראל הבא מחמת העכו"ם הרי הוא כעכו"ם ואין לו חזקה אלא בשטר שמכרה ישראל לעכו"ם, כאן יש לו חזקה. או שבא להשמיע שאע"ג שבשאר מקומות היא חזקה לישראל בג' שנים, בארץ פרס אינה חזקה בפחות ממ' שנים שכך הוא שם דינא דמלכותא. רשב"א.

496 על שם נחלה שקרויה זיהרא לן ב' המוכר את הבית ואי א"ל זיהרא אפילו בוסתני ופרדסי והילך.

497 כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך בין קרקעות בין מטלטלין מקחו מקח.

498 ששעבוד המלך עדיף משאר שעבודים והוא כגבוי. אבל אינה קושיה מולה מפני שאפשר לומר אין הכי נמי תבטל ותבטל שם, ובשאר מקומות יתקיים. רשב"ם.

499 לא קשה בכל אדם שנכסיו משועבדים לכתובה ולבעל חוב מפני שהמלוה והאשה הם מחוסרי גוביינא, וצריכים אדרכתא ואכרותא ושומא. תוס'.

לומר שירושת בכור מתקיימת כשהאב נתן טסקא של אותה שנה בתחילתה ומת,
וכן נאמר שהיא מתקיימת כשנתן כרגא ומת, ועד סוף השנה אינה משועבדת
למלך עוד והוא מוחזק והבכור יטול פי שנים.

אין הלכה כר"ה שא' בשם סופרי המלך אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן שאלתי
שאפ' שעורים בכד משועבדים למלך את סופרי רבא, ואמרו לי הלכה כרב הונא

בנו של רב יהושע שאמר אפילו שעורים שבכד משתעבדות לכרגא. ואינו כן,
אלא אין הלכה כרב הונא בנו של רב יהושע, ולא משתעבדים לא קרקעות ולא
מטלטלין לכרגא. ואם קנו קרקע מעבדי המלך לתשלום כרגא מקחם אינו מקח,
מפני שכרגא מוטל על ראשו של האדם. והסופרים של רבא אמרו שהלכה כרב
הונא כדי לקיים את מעשיהם, והשטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו
לכרגא. והשטרות נכתבו שלא כדין, וכשהקרקעות נמכרו המקח חוזר.

ואמר רב אשי, אדם בטל ממלאכה ומלמוד ומדרך ארץ ואינו עוסק בישובו של
עולם כלל, חייב בעול הקהל וצרכי העיר אף על פי שאינו עושה ריוח בעיר. ודין
זה שהוא חייב במסי הקהל הוא כאשר עבדי המלך תבעו אותו לבדו ואנשי העיר
הצילוהו והקלו במשאו בטענותם⁵⁰⁰. אבל אם ממוני הגבייה של המלך⁵⁰¹ לא גבו
ממנו, וגבו את כל המס מכל השאר, פטור. שמה שמחלו לו, היא סייעתא דשמיא.

ר"א א' בשם ר"י המצר והחצב אמר רב אסי בשם רבי יוחנן, שתי שדות של גר
מפסיקים בנכסי הגר או חצב שבו תיחם יהושע את

ארץ ישראל⁵⁰², מפסיקים בנכסי הגר שאם החזיק באחת מהן לא קנה את השניה,
אלא רק את זו שהחזיק בה, כמו שאמר רבי יוסי בר חנינא לעיל. אבל לענין פאה
וטומאה אינו הפסק להחשיבן לשתי שדות, אלא יניח פאה אחת לשתיהן הואיל והן
סמוכות זו לזו⁵⁰³. וכשרבין בא מארץ ישראל אמר בשם רבי יוחנן, מפסיקים אפילו
לפאה וטומאה, מפני שבמה הדבר שונה מאשר בחזקה.

נחל שלול' ד' רביס ויחיד שביל רביס וש' יחיד נחל שני שדות
ששנינו במשנה במסכת פאה שהפסק

מחייב להניח פאה בכל אחת מהשדות. ואלו מפסיקין לפאה הנחל, נחל איתן אשר

500 שאמרו עליו שאין לו מומן ומתוך כך המס שלהם התרבה מפני שהמלך רגיל לקחת מכולם מס קצוב לשנה,
ובאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד סך המס הקצוב ודרשו ממנו יותר מדאי והם פטרוהו ומה שפחתו מזה
יגבו מן השאר. רשב"ם.

501 מפני ששכחוהו או לא רצו לדרוש ממנו בשביל שהוא אדם בטל וסברו היו שאין לו מומן. וגבו כל המס מכל
השאר אף על פי שהכביד עליהם המס כדי שהיה לו לזה ליתן פטור שמה שמחלו לו הוא סייעתא דשמיא שלו.
רשב"ם.

502 לפי שהוא יורד ויונק כנגדו ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן. כמו שאמרו חצובא מקטע רגלי הרשעים
שמסיגים גבול רעיהם וזה אינו משיג גבול אחר.

503 שמהתורה אין המצר מחלק קרקע לחייבה שתי פאות אבל לגבי חזקה די לנו אם יקנה במכוש אחד שדה אחת
שהרי אפילו בשדה אחת יש מ"ד שלא קנה אלא מקום מכושו, וכ"ש שבשתי שדות לדברי הכל לא קנה אלא מה
שהחזיק, והיא סברא בעלמא שצריכים חזקה טובה שיחזיק בכל השדות. רשב"ם

לא יעבד בו ולא יזרע שהקרקע קשה ומלא צרורות ואבנים שאין ראוי לזריעה, והשולולית, של מי גשמים⁵⁰⁴, ודרך הרבים, ברוחב ט"ז אמה, ודרך היחיד, ברוחב ד' אמות⁵⁰⁵, ושביל הרבים, שרבים הולכים שם רבים ברגליהן⁵⁰⁷, ושביל היחיד הקבוע בין בימות החמה ובין בימות הגשמים⁵⁰⁸.

הנכנס לבקעה בימות הגשמים וא' הלכתי ואיני מהו ההפסק ששייך בשדה לגבי יודע אם נכנסתי ר"א מטהר וחכ' מטמאים טומאה? לפי דברי רבי אליעזר במשנה במסכת טהרות. הנכנס לבקעה בימות הגשמים, כשבני אדם אינם מהלכים בה והיא רשות היחיד לטומאה וספיקה טמא, וטומאה בשדה פלונית. ואמר הלכתי למקום הלו, נכנסתי בבקעה זו ואיני יודע אם נכנסתי לאותו השדה אם לא נכנסתי⁵⁰⁹, רבי אלעזר⁵¹⁰ מטהר וחכמים מטמאין, מפני שבין בשדה אחת ובין בשתי שדות הוא ספק אחד, שמא הלך עד הקבר והאהיל שמא לא הלך וספיקו טמא. שהיה רבי אלעזר אומר, ספק ביאה טהור, ספק מגע טומאה טמא. כשיש ספק אם נכנס באותה שדה, ואם תמצא לומר שנכנס ספק אם בא עד מקום טומאה אם לא, והוא 'ספק ספיקא' וטהור⁵¹¹ 512.

ומדייקת הגמרא, שרבין אמר בשם רבי יוחנן, דוקא בפאה וטומאה מצר וחצב הם הפסק, אבל לשבת אינו הפסק. ששנינו במסכת שבת, המוציא אוכלין חייב בגרוגרת. ואם מצר או חצב מפסיק בין שתי רשות הרבים והוציא חצי גרוגרת בזה ואחר כך הוציא חצי גרוגרת בשני חייב. שאפילו לרבי יוסי שפטר בשני רשויות, כאן חייב שאין המצר מפסיקן לשני רשויות.

הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא ח' רבא אמר, מצר וחצב הם הפסק אפילו לענין גרוגרת בהעלם א' חייב בב' פטור שבת. ששנינו בכרייתא, הוציא חצי גרוגרת

504 בפ' הכונס מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום ששוללין מי גשמים שם רב ביבי א"ר יוחנן אמת המים המחלקת שלל לאגפיה.

505 ולא זו אף זו קתני.

506 בירושלמי א' שדרך הרבים נשנתה אגב הסיפא, הכל מפסיק לזרעים ואין מפסיק לאילנות. וגם שביל הרבים צריך שיהיה קבוע גם בימות החמה וגם בימות הגשמים. תוס'.

507 אבל דרך הרבים הוא מקום הילוך העגלות והסוסים וכולה נשנתה בדרך לא זו אף זו.

508 ואפילו בימות הגשמים שאין רגילים להלך בבקעה מהלכים שם שאין שם חרישה וזריעה.

509 כך היא הגרסא במשנה, ובגמ' הגרסא אם נכנסתי לאותו מקום אם לאו. הגהות וציונים.

510 נראה שגורסים רבי אלעזר, שאם נגרסו ר' אליעזר קשה שהרי בע"ז רצו לומר ששמואל ור' אלעזר כרבי אליעזר. והרי שמואל ור"א אמרו בנדה שאין הלכה כר' אליעזר בסדר טהרות אלא בד' ומשנה זו היא בסדר טהרות. תוס'.

511 אבל כשאין אלא ספק מגע שפשוט לו שנכנס באותה שדה אלא שיש לו ספק אם נגע בקבר הוא ספק אחד וטמא. ולכן לר"א אם מצר וחצב מפסיק וטומאה באחת מהן ואין יודע באיזה מהן נכנס הוא ספק ביאה וטהור. ואם אין מצר ביניהן יש ספק מגע ולא ספק ביאה שכולן הן שדה אחת וטמא. רשב"ם.

512 רשב"ם פירש שר"א וחכמים חולקים אם הוא ספק ספקא או ספק אחד. ורש"י בע"ז פירש שמדובר בשדה מלאה טומאה ור"א סובר שאפ' שיש רק ספק אחד הוא טהור כיון שאין ספק מגע אלא ספק ביאה. מפני שבסוטה הוא ספק מגע ולא ספק ביאה שודאי שנסתרה, וחכמים מטמאים כיון שיש רק ספק אחד. ור"ת מפרש שחכמים מטמאים אפ' בכמה ספקות משום שמן הדין ספק טומאה טהור משום שמעמידים על חזרה אלא שלומדים מסוטה שטמא, ואין הבדל בין ספק א' לכמה ספקות. ור"א סובר שאין לך בו אלא חידושו לטמא בספק אחד. תוס'.

לרשות הרבים והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת, בהעלם אחד, שלא נודע לו בינתים שהוא שבת⁵¹³, חייב אפילו בשתי רשויות⁵¹⁴. בשתי העלמות, פטור. רבי יוסי אומר, בהעלם אחד ברשות אחת⁵¹⁵, ברשות הרבים עצמה שהוציא בה חצי גרוגרת ראשון באותה רשות עצמו שהוציא את האחרון חייב. בשתי רשויות הרבים המופלגים זה מזה פטור, שרבי יוסי סובר שרשויות מחלקות.

רבה א' והוא שיש חוב חטאת ביניהן אמר רבה, והוא שיש חיוב חטאת ביניהם, כלומר שיש ביניהן רשות היחיד⁵¹⁶, אז הן נחשבות שתי רשויות. אבל אם יש ביניהן כרמלית כגון בקעה, אינה מחלקת אותן, מפני שבטלה מן התורה לכאן ולכאן. אביי אמר, אפילו כרמלית אבל 'פיסלא' שהוא חתיכת עץ או עמוד שאין שיעור רשות היחיד והוא מקום הפטור, שמותר לטלטל בינו לרה"ר ואינו מקום חשוב של ד' טפחים, לכך אינו הפסק⁵¹⁷.

רבא א' א' פ' פיסלא שהוא מקום חשוב וכמו שא' בגט
רבא אמר, אפילו פיסלא מחלקת את הרשויות לפטרו מחיוב שבת, שאינו גרוע ממצר וחצב. ורבה אמר שמצר וחצב מפסיק אפילו לענין שבת, הולך בזה לשיטתו שרשות שבת כרשות גיטין. כמו שאמרו במסכת גיטין שאם הקנה לה את חצרו להתגרש וזרק לה גט ונפל על הפיסלא שבחצר אינה מגורשת. מפני שפיסלא הוא מקום אחר בפני עצמו ואינו בכלל החצר שהקנה לה⁵¹⁸. ואמר רבא שכן לענין שבת פיסלא הוא מקום חשוב בפני עצמו ומחלק רשויות כשהוא ביניהן⁵¹⁹.

513 שדיעה מחלקת.

514 אפילו בב' רשויות. תוס' הקשו שרבה א' בפ' המוציא יין הוציא ח' גרוגרת וחזר והוציא ח' גרוגרת והעבירה דרך עליה חייב. והרי ר' יוסי צריך רק שיוציא לרשות אחת אפ' הן מרוחקות זו מזו. וי"ל שבלא דרך עליה הוא חייב ונקט דרך עליה ללמד שאם העביר תור ג' ל' לחצי גרוגרת המונחת חייב אפ' אינו תוך ג' לקרקע. והקשה ר"ח לר' יוסי מדוע פטר בשתי רשויות במה הדבר שונה ממה שא' הכותב אות א' בטבריה ואות א' בצפורי חייב מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה. ור"ח גרס מרשות אחד חייב מב' רשויות פטור, אבל אם לקחה ברשות אחת אפ' חלקה והוציא לב' רשויות חייב, שמחוסר קריבה אינו כמחוסר מעשה. ולר"י נראה שאינה פירכא ששם המלאכה היא כתיבה והמלאכה נגמרה כשכתב ב' אותיות אפ' רחוקות זו מזו. אבל מלאכת הוצאה לא נגמרה עד שיקרבו. תוס'.

515 עיין הערה 23.

516 שאם הוציא ממנו להן או מהן הכניס לו חייב חטאת ולכן נחשב הפסק לעשותן שתיים.

517 ריב"א הקשה הלא פיסלא היא כרמלית שבהזורק מפרשים שבגט פיסלא הוא רשות לעצמה כגון שאינו גבוה י' וא"כ משמע שגבוה ג' ומסתמא מדובר ברחב ארבעה שלא מצאנו שנחשב רשות בפני עצמו מארבעה, ועמוד גבוה ג' ורחב ד' ברה"ר הוא כרמלית, ומדוע אמר אבל פיסלא לא. וי"ל הואיל והוא קטן הוא כל כך ומטלטל אינו חשוב לאביי להפסיק בין ב' רשויות בכרמלית. תוס'.

518 מקום אחד אדם משאיל שני מקומות לא.

519 וכמו שפיסלא לא בטל לגבי חצר כך כאן הוא לא בטל לענין שבת לגבי רה"ר.

